

I. N. J.

הַלְלֵי

Sive

ORDO LEVITARUM
IN ISRAELE,
SPECIMINE PHILOLOGICO
ADUMBRATUS,
Consensu Ampliff. Facult. Philosoph.
PRÆSIDE

Admodum Reverendo atq; Amplissimo

DN. M. DAVIDE לונד/
Sacrar. Lingvarum Professore in Regia
Academia Aboënsi celeberrimo, Præ-
ceptore suo submissè devene-
rando,

Ac in Examen eruditorum delatus

â

JACOBO WERANDRO,
O-Bothn.

Ad diem 9 Martii, A. 1695.

Impr. apud JO. WALLIUM.

Ch. J. G. L. L. L.

PATER IN CHRISTO

Reverendissime,

**DN. JOHANNES
GEZELI,**

**S.S. Theol. Doctor Celeberrime,
Dioecesis Aboënsis Episcopo lon-
ge Gravissime, nec non Regiæ
Academiæ Pro-Cancellarie Am-
plissime, Consistorii Ecclesiastici
Præses Eminentissime, Mece-
nas & Patrone Ma-
xime.**

Nisi de Vestrae Reverendissimae Paternitatis in literarum cultores nunquam satis deprecando favore mihi constaret, vererer pumilum partum ingenioli mei, haec pagellas offerre. Verum cum & omnibus aliis & mihi notum sit, Vestram Reverendissimam Paternitatem, illos qui ad Musas affectant viam, incredibili favore amplecti. Curæ præteritum duxi si me hisce ut ut levibus commendatum Vestrae Reverendissimae Paternitati irem, qui cæteroqvi indefinenter DEUM sollicito, velit Vestram Reverendissimam Paternitatem in omnium salutem diu incolumem servare, quod vovet is qui semper est Reverendissimae Vestrae Paternitatis

humillimus cliens

J. WERANDER.

VIRO

Plurimum Reverendo & Clarissimo

DN. M. JACOBO FALANDRO,

Ecclesiæ Cronobyensis Pastori dignissimo, Præposito per suum districtum accuratissimo, studiorum meorum Promotori ut per benigno, ita cultu obsequioso humilime colendo.

Pl. Reverendo & Doctissimo

DN. JOHANNI FORSMAN,

Ecclesiæ Neo Carlebyensis Pastori Vigilantissimo, fautori pia observantia reverenter suspiciendo.

Reverendo atq; Doctissimo

DN. GABRIELI WERANDRO,

Seniori, Saeellano in Cronoby merito, Patruo meo dilectissimo, indefinenter observando,

Venerabili & Doctissimo

DN. ERNESTO GRANDELIO,

Civitatis & Parœciæ Veteris Carlebyensis Saeellano dignissimo fautori suo quovis officiis Prosequendo,

VIRO

Pl. Reverendo & de Ecclesia DEI bene merito

DN. MARTINO GALLE,

in Viro Pastori laudatissimo, literarum
æstimatori dexterrimo, indeque Promo-
tori, Patrono, atque Fautori meo optimo,
quovis obsequii & officii genere ad fata ul-
tima prosequendo.

Pl. Reverendo Doctissimoq;

DN. JACOBO WEZYNTIO,

Cœtus qui in Veteri Carleby & parœcia
adjacentè Deo colligitur Pastori optime con-
stituto, fautori devenerando,

Reverendo & Doctissimo

DN. CAROLO WERANDRO,

Sacellano in Cronoby fidelissimo, Parenti
meo carissimo, filiali obsequio humillime
colendo.

Venerabili Doctissimoq;

DN. GABRIELI WERANDRO,

Juniori V. D. Comministro Ecclesie Cro-
nobyensis perindustrio, ut cognato bono
ita quibus par est officiis prosequendo.

Ut semper Promotores ac Fautores optimi
vester favor Vestraque benevolentia me
amplexa est, ita etiam indignum semper
putavi me ab officiis unquam cessare
vobis praestandis. Verum cum nunc
absens alia ratione paratissimas erga vos
operas non declarare possum, Nomina
Vestra qua pat. est Reverentia hic sive
libo sive recolo unde, videre est eo modo
quo fieri potest me vestro servitio dica-
tum memet velle. Accipite ergo hocce
ingenioli mei specimen animis benevolis
in gratitudinis quod offero signum.
Ero autem vobis de officiis semper de-
bitis, paratissimus.

JACOB. WERANDER.

In Dissertationem elegantem
 DE LEVITIS,
 Juvenis Præstantissimi & Politissimi,
 DN. JACOBI WERANDRI
 O-Bothniensis,
 Bonarum & liberalium artium cultoris
 eximii, Amici & Commilitis mei
 magnopere dilecti,
 Gratulatio.

Mοχθίζειν βελῆ τ' ἀγαθῆ καὶ δαί-
 μονι χρυσῶ,
 οὐδένα ἔπειχρόν ποιεῖ, ἀλλ' ὄλβον
 ἐκάζω

τίκλει γίνεσθαι γάρ τε κακὸν δοκεῖν τέλ-
 ἐσθλόν,

ἔργμασιν ὅτ' ἐπείαι γε βροτῶν εὐάρεστα πάντα.

Τὸ δὲ θεὸς μοχροῖο φίλ-
 μοχθῆσιν βοηθῶν.

Ὡς οὐ μὲν εὐκ' ὦ μέγα κράτ-
 ὄτερανδρε

μοχθήσας, καὶ τὴν ὤμβρων μετ' αὐτὴν φυρα-
 δεύσας.

καὶ νῦ, τὸ δ' ἀτρεχὲς, ἕξεις σὺ κῦδος τε τύ-
 χην τε,

Quod vovet qui lubens meritoq;
 hoc reliquit

DAVID LUNO.

Doctissime & Humanissime

Dn. JACOBÉ WERANDER,
Dissertationis hujus Autor & Defensor
industrie, Amice dilecte.

HActenus Aonidum fueras ac-
ceptus alumnus,
Quæ te finxere & lacte aluere suo;
Nunc, ceu hæc charta docet, mutas
Heliconâ Sionem,
Cuius te nunquam pœnituisse
potest.

Namq; Helicon paucum pauper si
vendit honorem,
Quam duris fati is redimendus
erit!

Contra, non terris tantum te Nym-
pha Sionis
Ditat, at in cœlis præmia cen-
tuplicat.

Tui Studiosissimus

L. Mg. Scrib.

TORST. RUDÉÉN.

THESIS I.

In felix illa mortalium à Creatore defectio, ut reliquis nos imaginis divinæ spoliavit dotibus, sic & DEI cognitione sufficienti ad salutem. Hinc optimus DEUS ne sui ignorantia nos in exitium præcipites daret, voluit se miseris ac cæcis nobis patefacere, quod etiam ex gratia, inde à primi Evangelii denunciatione, protoplastis sequentibus temporibus, longævus Patriarchis ac patribus re ipsa monstravit. Cum vero ex æterno beneplacito, peculiarem seligeret gentem, cui colendi se rationem revelavit, *Judaicam* scilicet, hanc in peculium sibi per liberationem à servitute trecentorum præter propter annorum Ægyptiaca, manu forti ac brachio extento asserendo; placuit ipsi ut ordinis non

2
confusionis DEO, eam peculiari quadam
ratione ac *ἱερατεία* moderari. In-
stituit igitur hocce regimen non mo-
do qua Politiam, leges civiles sanctio-
res ad istius gentis statum ac genium
condendo, sed etiam qua ordinationem
in functionibus Ecclesiasticis, in quibus
Messiæ beneficia sub typis adumbrata,
significavit. Quod ipsum, ut luculen-
tum quoddam sapientiæ suæ divinæ in
populo suo, extare voluit documen-
tum. Quo & ipsi Judæi quoad exter-
ni sui cultus institutionem, à reliquis di-
stinguerentur gentibus. Inter duode-
cim vero tribus, quibus judaica con-
tinebatur Politia, speciali DEI nutu ac
sanctione, sacræ functioni à DEO con-
stitutæ, destinabatur Levitica. Hæc vero
tribus ut in tres dispescebatur ordines,
ita honoris pariter, ac sacerdotii dista-
bat gradu. Scilicet summus sacerdos
seu pontifex qui & הכהן הגדול diceba-
tur 2. Reg. 23. 4. הכהן הראש pri-
mum obtinuit locum, posteriorem
sacerdotes secundi ordinis, quos 70.
In-

Interpretes *ιερείς δευτερεύοντες* appellant, ac ultimum Levitæ strictè sic dicti servabant. Hanc hierarchiam Israeliticam appellat D: Paulus Cap. 7. II. *λευιτικὴν ἱερωσύνην Leviticum sacerdotium* ac *πίξιν Ααρών* propter allatas procul dubio rationes, scilicet *ιερευζίας* penes Aaronidas confirmationem, ut videre est I. Paral: 23. 13.

THFS: II.

Quemadmodum rerum ad suum cultum facientium, sacram penes suos cultores semper requisivit agnitionem, sic communi ratione ac modo non placuit ut earum susciperetur administratio; hinc peculiari, etiam administras causas præfici lege sua præcepit. Nemi dubium erit cui vel exterius & in cortice lustrare contigit Cap: Exod: 29. ubi mandatum hujus rei sistitur, sicut executio ejusdem Lev. 8. quin Sacerdotes secundi ordinis *representatione* coram Domino, *lotione*, vestium *inductione*, *unctionibus*, aliisque inaugurati sint so-

iem^s

lemnitatibus. Quod vero & Levitis; qui ad operas sane serviles expediendas adhibebantur, solenni ritu sit muneris functio delata, avert pernoſcere mens. Id hacce methodo expediemus, ſi imprimis Levitarum *conſecrationem*, veſtimentorum *officii* ac habitæ ætatis rationem conſideraverimus, mox quadruplicem ordinem miniſtrantium, *Prefectorum*, *Judicum*, *Muſicorum*, *Fanitorum* appoſuerimus, & ſi licuerit ex occasione, uno alterove verbo de *Nathenais* dixerimus.

TH. III.

Ut ut omnes qui tribu levitica oriundi, generali quadam inſigniri poſſint appellatione *Levitæ*, quo ſub tam laxa etiam acceptione Aaronis ſive *Aaronidarum* comprehendendi queat ordo, cum & ii Levitæ ſint, eaq; de tribu originem trahant; uſus tamen obtinuit ut levitæ ſpeciatiim appellentur qui Levi *genitore equeſdem ſati*, interim lineæ Aaronicæ non debent ortum ſuum, cum conſtet Levi plures habuiſſe filios, quorum

rum texitur catalogus Exod: 6. 16. seq. Interim residere dignitatis sacerdotalis eminentiam DEUS voluit penes lineam Aaronis, ceu *pactum perpetui sacerdotii* semini ejus factum. Num, 25. 13. quibus sacerdotibus hi ministeria ac obsequia sua per vices obeundis in ministerii sacri partibus, imprimis in Tabernaculo post vero in templo, deferebant ac præstabant, prout ab his tum gradu tum inferiorum operarum exercitio, ut & conferationis ritu, discernebantur. Nam eorum cum cæteris non peragebatur initiatio, sed post eos, nec a Mose verum ab Aarone ut probabile censetur, inaugurabantur; præterea nec *unctionis oleo* sed aqua duntaxat aspergebantur.

THES. IV.

Ante Levitarum consecrationis solemnem actum, nonnulli Ritus præmissi sunt, quorum deprehendere licet descriptionem Num: Cap. 8. v. 6. ac seq. ubi præprimis tria observanda erunt.

1. *Purificatio*
2. *Consecratio*
3. *applicatio ad*
mini-

ministerii usum. Purificatio 1. aquae lu-
stralis seu piacularis peragebatur aspersio-
ne juxta verba versus 4. Sparge super
eos מִן־הַמַּיִם וְיִדְּוֹק אֶת־הַיָּדַיִם לְפָנֶיךָ id est aquas peccati quod
 per ὕδωρ ἀγνισμῶν LXX expressere
 Interpretes, aquam scilicet purificationis,
 de qua communis est Doctorum opi-
 nio, quod fuerit eadem quæ cineribus
 rufæ permiscebatur vaccæ, pro pecca-
 tis populi combustæ, quæ Num: 19, v. 9.
 describitur per aquam מִן־הַמַּיִם & מִן־הַמַּיִם
separationis & peccati, adhibenda iis, qui
propter immunditiem aliquam legalem,
sive è contactu cadaveris, vel aliunde
contractam, è cœtu separati erant, an-
tequam rursus in eum reciperentur.
2. pilorum corporis per novaculam abrasio-
ne ad præceptum versiculi ejusdem
novaculam ducetis super totam carnem. qua
 procul dubio externa ceremonia, secu-
 larium desideriorum resectio ac è cor-
 dis latifundio evulsio, designata est, ne
 fœtidis depravatæ carnis operibus ex
 proposito commissis vel commitendis,
 Domini Sanctissimi, cujus jam servitio ad-
 dice-

dicerentur, in exitium animæ suæ, indignationem accerferent gravissimam.

3. Initiationis Ritus etiam *vestimentorum* continuabatur *lotione* juxta textum *lavabunt vestimenta* sua. Hæc lotio legitur usurpata Lev. 14, 8. in leproforum hominum expiatione 4. Antecedentia consecrationem ipsam, claudebantur sacrificiorum *oblatione*, quorum unum in peccati propitiationem, alterum in holocaustum Jehovæ, paratum fuit; sic verba mandati sonant Num: 8. sæpius citata: *Postea accipient Juvencum subrumum* Heb. *filium bovis*; *cum munere ejus simila mista oleo*; *Et juvencum unum in peccatum, alterum in holocaustum Jehovæ ad expiationem faciendam pro Levitis* v. 8. & 12.

TH. V.

Hiscæ sic peractis ipsa constituebatur *consecratio* 1. *אֲדַסְיֹוֹעַי* seu coram Domino Levitarum *representatione*: jube, sonant verba, *levitas accedere ante Tentorium conventus* v. 9. & 10. *admovebis levitas coram Jehova Domino. 2 manuum impos-*

positione seu χειροθεσία, & nitentur filii Is-
 raelis manibus super ipsos Levitas. Intel-
 ligunt nonnulli per filios Israelis hic
 primogenitos, quorum loco Levitæ
 DEO sunt consecrati; qui imponendo
 levitis manus, consentiebant in eorum
 electionem ac Amen dicebant: rationem
 adducunt ex eodem cap. v. 16. ubi
 memorantur primogeniti: atque eo
 alluisse existimant Apostolum in, ad
 Heb. cap. 12. v. 13. dum de ἐκκλη-
 σία πρωτοτόκων loquitur seu primogeni-
 torum; nam primogeniti sancti ac
 consecrati erant Domino Exod. 13. 12.
 Hinc omnes sanctificati sanguine fra-
 tris nostri J. C. primogeniti, dicuntur
 primogeniti in Cælo scripti, hoc est libro
 vitæ. Fortassis dilucidior ac conveni-
 entior est sententia, quæ nomine filio-
 rum Israelis intelligi principes populi,
 nomine totius multitudinis, manus
 his qui imposuerint, statuit. Per ve-
 ro hanc χειροθεσίαν (differt enim a χειρο-
 τονία, finis χειροθεσίας fuit, ut ubi legiti-
 ma vocatio & ordinatio requireretur
 ad

ad docendi munus, locus esse nequirit ferendis *ψευδοδοξίας* venenis; *χαρονομία* vero est consensus in ordinationem, ac usurpabatur in suffragiis ferendis. Atque ubi occurrit in N. T. hæc vox debet accipi commode de electione per suffragiã Act. 14. 23. 2. Cor. 8. 19. Seqvebatur *χαρονομίας* *χαρονομίας* 1. Tim. 5. 22; voluerunt significare levitas oblatos Domino in peculium, eorum quasi consensu, immunes ab omni civili onere ac manu missos esse debere. Adeoque Isthac impositione usi, ut aliquale devotæ suæ comprecationis exhiberent symbolum, ac contestandæ simul approbationis gratia, hancce levi profapiam in ministerium Jehovæ transiisse 3. facta est consecratio levitarum, *oblatione ac agitatione eorum Domino* nam v. 11. cap: sæpius citati, præcipitur Aaroni afferre Levitas *תנופה* oblatione vel potius agitatione, quod fiebat modice *elevando eos, in omnes quatuor mundi plagas in modum crucis*, quo significabatur eos totius

tius terræ consecratos esse Domino. Verum possit nonnihil suboriri dubii, quæ ratione Aahron isthoc ritu tot millia levitarum obtulerit & quidem *virittim*. *Cornelius a lapide* opinatur hos tantummodo a Pontifice summo consecratos, qui tum temporis ministraturi essent in Tabernaculo. *Leonardus Marius* arbitratur Tenupha præcipuis quibusdam Levitarum esse factum, ita tamen ut una cum his sese verterent ac elevarent reliqui sua sponte, ac cum ipsis e terra exilirent: censetur & illud fortassis probabile. Denique tertio observatam diximus *Applicationem ad ministerium*. Postquam vero sic Domino consecrati essent, atque e medio filiorum Israelis separati, vel ad literam loquentis scripturæ ἐμφατικῶς *donati, donati Jehova*, mox in Tentorium conventus, seu atrium ad ministrandum ducebantur. v. 15.

TH. VI.

Præterea quod *vestimenta* Levitarum attinet, nullo, tum temporis, habitu vel

vel indumenti genere a vulgari turba separabantur. Nam cum S. S. adeo ritus cæteros, etiam quæ vestes, non modo quæ summi sacerdotis, ac reliquorum secundi ordinis inaugurationem, accuratissime descriptos populo reliquit; atque expresse simul monuit de levitarum constitutione, dubitari nequit, quin etiam indumentorum, si peculiaris fuissent, mentionem iniecisset vel brevem in locis, ubi reliquæ constitutionis memorantur ceremoniæ. Davidis demum tempore qui ut erat alias de DEI sui honore ac cultu religiose sollicitus; ita nec hic suis defuit partibus) refertur 2. Paral. 5. v. 12. quod Levitæ pariter omnes tam *filiis quam cognatis eorum fuerunt bysso induti.* Josephus gentis suæ rerum præcipuarum haud infelix collector, Salomonem, Levitis hymnos canentibus, *stolas byssinas ducenties mille fieri curasse refert.* Scribit etiam in volumine historiæ suæ Levitas, quibus solenne munus erat sacris hymnis laudare Jehovam, adiisse

Agrippam Regem Judæ, eumque precibus induxisse, ut habito confesso vel Synedrio, eis usum stola lineæ, quæ tum solis concessa erat sacerdotibus indulgeret. Permississe quoque ait regem ex Concilii sententia bymnodis, ut deposito priori habitu, lineam fumerent. Carolus Siggonius L: V. de Repub. Heb. Cap. 5. ait: Levitas Hymnorum cantores fuisse indutos byssinis tunicis, atque ita à Sacerdotibus lineas habentibus fuisse distinctos, pro stola vero byssina, lineam Sacerdotalem impetrasse tempore Agrippæ. Quicquid sit de relationibus posterioribus, constat tamen hæc stolas non sic consecratas fuisse ut Sacerdotum, nec earum ratione eis permissas, ac si easdem orbituri essent in sacris functiones, cum sacerdotibus, cum satis liqueat quantum munia horum ab invicem distant, quod jam sequenti Thesi dispicemus.

TH. VII.

Ut ante Mosis tempora fixas non habuere suæ religioni exercendæ sedes,
sed

sed vel in locis ubi revelationes divinæ
 eis factæ sint, sacratis, vel intra priva-
 tos parietes DEO serviebant; sic post
 assumptum sibi in peculium populum
 Judaicum, informatum, de ratione vera
 sese colendi, placuit certo in loco no-
 minis sui memoriam inter eos institu-
 ere. Hinc cultus sui officia mandavit,
 ut imprimis vel ad *Tabernaculum Testi-*
monii seu Tentorium conuentus, uti appel-
 latur, juxta ideam ac exemplar Mosi
 in monte exhibito erectum, posteriori
 tempore ad templum celebre Judæo-
 rum Hierosolymis exstructum, defer-
 rent. Ut vero tentorium, *portatile*
 quoddam erat *Templum* per Arabum de-
 serta, sic duplex officii debitum Levi-
 tis incumbebat; unum in *stationibus* al-
 terum in *profectionibus* prius generaliter
 præscribit DEUS Num. 1:50. *Præfice tu*
Levitas Tabernaculo testimonii omnibus in-
strumentis ejus, ac omnibus quæ ejus sunt:
ipsi portabunt Tabernaculum & omnia
instrumenta ejus, & ipsi ministrabunt
ei ac circa Tabernaculum castra habe-
bunt

*bunt ut cum profecturum erit Tabernaculum
 descendere facient levitæ: cum vero consistet
 Tabernaculum stare facient illud, & extraneus
 per quem omnis intelligebatur, qui
 non erat ex genere Levitico) qui ap-
 propinquaverit, afficietur morte. Hæc
 munia speciatim recensentur cap. 3. &
 4. Num. Erat ergo ex iis primum, mi-
 nistrare sacerdotibus ut habet cap. 3. v. 6.
*jube appropinquare tribum Levi ut sistas eam
 coram Aarone sacerdote ut ministret ei v.
 7.* Observentque observationem to-
 tius cœtus coram tentorio conventus,
 excercendo ministerium Tabernaculi
 quod pariter Num 28 signatur, *sed &
 fratres tuos, de tribu levi sume tecum,
 præstog, sint & ministrent tibi.* Cum hac
 tamen diversitate quod sacerdotes secun-
 di ordinis in Tabernaculo Testimo-
 nii omnia expediant, quæ ad cultum
 Altaris pertinebant in sancto. His ve-
 ro levitis ad Altare & vasa sanctuarii
 accedere non licuit, ne morte, ad
 comminationem divinam ibidem ex-
 pressam, perirent; Hinc notanter dicit
 Spiri-*

Spiritus Sanctus levitas ministraturos non *in* sed *coram* Tabernaculo, hoc est, ex structura illius, in atrio seu communi sacri conventus loco. Cum primarium creaturæ rationalis censeatur officium Creatoris celebrare laudes: sic *secundum* Levitarum officium *Hymnis Psallere, ac pro populo preces fundere.* Quemadmodum & qua ratione hoc sacro defuncti sint exercitio, ex Psal. 134. qui breve sacerdotis speculum, benedictionis plenum appellatur à quodam, videre est. In quo *ευχαριστιῶν* cantico, vel ut verba inferunt, *cantico excellentiarum*, exhortatio directa est ad sacerdotes ac levitas versibus primis, ut benedicant Domino omnes servi ejus, qui stant in Domo Jehovæ, & singulis noctibus *attollant manus suas in sanctitate & benedicant Jehovæ.* Cum vero de dignitate esse sacerdotali non videbatur bajulorum suscipere onus, hinc 3. Levitis id injunctum, ut *non modo* sacram asservarent *supellectilem, sed ut in itineribus ac profes-*

ti-

Et tunc, Tabernaculum suis cum vasīs portarent.
 Præcavere voluit DEUS ne sacri cultus vasa, vel a plebe promiscua cererentur, vel Levitarum oculis nuda & sine tegumento subjicerentur hinc sub mortis, pœna præsentissima arcebantur. Unde & haberi potest ratio cur strage tot hominum, nudam visam arcam Domini, luerint Bethsemitæ 1. Sam 6. 19. hinc Aaronis ac Aaronidarum peculiare ac incommunicabile munus, *in profectiōibus castrorum memoratur depositio ac involutio rerum sanctissimarum ac sanctiorum* ut loquitur Doct. Varren. in hunc locum. Sacris vero ut arca, mensa, Altari Lychnucho jam ab his involutis ac obtectis operimento hyacintino, Levitarum eadem imponebantur humeris portanda; Interea Moyses Celeusma intonabat sonorum: Surge Domine.

TH. VIII.

Uti verum est e tribu Levi oriundos, hisce ministeriis circa Tabernaculi deportationem, fungi solitos, ita in
 quat.

quatuor ordines contentione evitan-
 dæ causa in officio obeundo, discesce-
 bantur, quorum & diversa munia. *Pri-*
ma fuerunt partes Aharonis & filio-
 rum ejus, hoc est sacerdotum summi
 & inferiorum; *Caathitis secundæ*; *Ger-*
sonitis tertiæ; *Meraritis quartæ delatæ*.
 Filiorum igitur *Caath cultus vel onus*
 ut script: loquitur erat, præstantiores
 sanctuarii deferre partes in castrorum
 motione uti 1. *Auleum sacrum* quod
 inter sanctum sanctorum expansum
 erat & sanctum; reliqua tegumenta ac
 vela Num 3. 26. inter *onera* recen-
 sentur Gerschonis 2. etiam arcam de-
 portarunt fœderis, verum quousque
 sacerdotes numero aucti, eam depor-
 tare possent, ut observat *Junius Deutz*
 31. 9. nam sacerdotibus id oneris in-
 cubuisse, omnia historiarum exempla
 in libris Josuæ, Judicum, Samuelis &
 Regum monstrant 3. mensam auream
panum faciei, cum panibus suis & vasis
 v. 7. 8. c. 4. Num. *Lychnum aureum luminaris,*
lucernas ejus & forcipes ejus & trullas & o-
B
omnia

omnia vasa olearia quibus ministrare solebant. 5. Altare aureum thymiamatis quod intra sanctuarium cap. cit. v. II. 12. 6. Altare holocaustorum cum fuscinulis, forcipibus, palis. Verbo, omnia instrumenta Altaris. Hæ res sanctæ pariter omnes involutæ fuerunt onus chatitarum. Custodiæ Gersonitarum demandabantur tegumenta ac expansum Tabernaculi, quod undecim constabat aulæis, cui duplex adhuc imponebatur operimentum, unum de pellibus *arietum rubefactis*, alterum de pellibus taxorum ut Exod 26. 7. 14. extat portabant etiam tapetes ocellatos atrii, tegumentum in janua portæ atrii, quod est ante *Tabernaculum* & funes eorum & omnia instrumenta, his ministeriis accommodata, ut Num. 25. & 26. cap. 4. 14. seq. habetur. A Meraritis asservabantur asseres Tabernaculi, pessuli, columnæ, stylobata atrii, circumquaque cum reliquis instrumentis; atque hæc quæ sic servanda tradebantur, in indicem relata fuerunt, eisque commissa

Ex.

ex Num: 7. 3. 35. quemadmodum col-
ligi potest. Meraritæ itemque Gersoni-
tæ adhibuerunt plaustra, in vehendis
rebus sibi concreditis, utpote gravioris
oneris ac ponderis.

TH. IX.

Circa breviter jam consignata ex
sacris munia, occupabantur Levitæ ad
Davidis usque imperii annos. Cum ve-
ro tum cessare *humeri ministerium* vo-
luerit, in consilium assumptis Gad. vi-
dente regio, Nathanael Propheta, ne in-
consultius quid susceptum videretur,
priori Levitarum ordine quasi abroga-
to ut non necessario, cum exspirare vo-
luerit portationem, & *cultus* jam placu-
erit stationarius, alium ejus loco con-
stituit ut ex 1. Par. 23. v. 5. 29. Cap. v. 25.
patet; quam patris sui beati constitui-
onem filiali obsequio effectui dabat Sa-
lomon ut 2. Paral. 8. 26. dicitur fecisse
secundum rationem patris, *nam sic praece-
ptum Davidis viri DEI fuerat.* Quin &
zelo divino incensus Ezechias in refor-
matione

matione solenni, cultus collapsi, ad Davidicam hancce respexit constitutionem: nam restituit Levitas in Domo *Jehovæ cum Cymbalis cum Noblis & cum Citbaris* ex præcepto Davidis & Gadi videntis regii & *Nathanis Prophetæ* ex 2. Paral. 29. 25. antea citato. Erat vero ordo Levitarum *quadruplex*, ut 1. Paral. 23. in recensione eorum annotatur, excrevit numerus horum ad triginta octo millia virorum. Ex his qui præessent operi Domus *Jehovæ* vices quatuor mille numerati sunt, & hic *ministrantium* est ordo. *Moderatores ac Judices* sex mille; quatuor millia *Janitorum*; quatuor mille laudantes *Jehovam Musici*. Quemadmodum in sempiternæ laudis memoriam de nominato prius rege *Jech. zikija* dicitur 2. Paral. 31. 2. restituisse eum distributiones id est ordines ac vices, & *Levitarum quemcunque*, secundum ministerium suum, ad ministrandum, celebrandum atque laudandum in *Portis castrorum Jehovæ*, sic enim templum appellatur in quo populus ac ministri
 Dei

DEI conveniebant Castrensi quasi statione divisi, quisque suo loco, ordine sane decenti, sacra peragentes. Ministrantium horum munus erat sacerdotibus in victimarum cæssione, Libaminum confectione, ac reliqua occupatione subservire. Hinc facile interpretes existimant, in restauratione Templi à Josia rege suscepta, Levitarum munera fuisse paulo dilatata seu ex 2. Paral. 35. v. 3. probatur. Nam illic dicuntur *preparantes* מְכַבְּדִים res sanctas Jehovæ, 2. Paral. 29. 34. *pelle nudare holocausta omnia*, cum ex prima Lev. Cap. 1. 6, institutione sacerdotum fuerit id oneris subire. Additur vero ratio citato in loco, quod *sacerdotes fuerint pauciores*, neque poterant omnia *denudare holocausta*; occupati enim erant oblationibus offerendis, idcirco hoc Levitæ cognati eorum in se derivarunt, quod alioquin sacerdotum erat, ita tamen ut detracta pelle, dimembratio ac in ignem immissio sacrificiorum, sacris Mystis reservaretur. Etiam concessum

sum Levitis ministrantibus ut *panes* faciei vel *propositionis* præpararent, quod ex divina tamen ordinatione Levit. 24:5. sacerdotibus injunctum. Hujus generis Levitæ in classes viginti quatuor dispescebantur, qui, perinde ac Sacerdotibus suæ stationes erant, singuli per vices suas, una hebdomade in templo, secundi ordinis ministris sua afferrent obsequia, ut sic quotannis recurrerent singularum classium vices, quibus à *Sabbato ad Sabbatum* i. e. una integra septimana, deserviebant in Templo ut loquitur Tirinus.

TH. X.

Nunc sequenti linearum ductu breviter *judicum atque cantorum* mentionem faciemus, illorum scilicet *judicum* qui etiam a Davide 1 Paral 23 constituti leguntur, quorum erat in casibus dubiis & perplexis Legem DEI interpretari. Quemadmodum apud Israelitas diversa erant judicia, scilicet *synedrium magnum, minus & trium virorum* confessus, sic existima-

mus Assesores fuisse, ut ex reliquis tribubus, ita etiam ex levitica, selectos. duravit vero hæc Judiciorum constitutio usque ad tempora *scilob* juxta prophetiam Jacobæam. Gen. 49. Horum vero scilicet *Cantorum* erat sacras cantiones seu prophetias voce vel instrumentis modulari ac canere, quod I. Par. 15. 16. cap. 23. 5. cap. 25. 1. per *prophetare incitharis, Psalteriis ac Cymbaliis effertur*. Musicorum vero constituit sortes David 24. quo una eorum fors, uni sacerdoti canendo ac modulando ministraret, quorum & fuit interdiu ac noctu I. Paral. 9. 33. in hocce versari opere. Moderatores horum seu principes, Grotio *κορυφαῖοι χοῦ* dicti, numero tres erant ex tribus familiis Leviticis *Heman, Assaph & Etban*. *Heman* in familia *Caatitarum*, huic adjungebantur filii ejus 24. quorum erat secundum textum: *in Verbis DEI de extollendo cornu versari*, hoc est in hymnis sacris pertinentibus ad regis aut regni robur & amplitudinem, quæ juxta exposi-

tio-

tionem vulgarem fere cornu elevatione exprimi solent. *Assaph* in Gersonitarum, huic astiterunt filii ejus *prophetantes* hoc est hymnos decantantes propheticos & didascalicos conscriptos *ἑορταστικὰ* a Davide, ac in ecclesiæ usum receptos, quod videtur posse elici ex comparatione ad ea, quæ dicuntur *Heman jedutum* cecinisse, ut & ex collatione inscriptionum in Psalmis, quibus *Assaphi* præfigitur nomen. *Ethan* in familia Meraritarum, illi ad manus fuere filii 6. qui *prophetabant* de celebrando ac laudando Jehova, idque si-ve commemoratione liberationum præteritarum ut Psal. 39. & 7.7. qui inscribuntur nomini illius, vel universe ad laudem DEI extollendam. Moderatores hi cæteris præpositi vocabantur *מלמדים* hoc est, docti *Cantici*, qui cæteros in musicis erudiebant. Sic hi Jehovæ constituti Musici induti bysso, cymbalis nabliis instrumentisque laudabant *decorum sanctitatis*. 2 Paral. 20. 21. h. e, DEUM quoniam in seculum benignitas
ejus

ejus & 2. Paral. 5. 12. *quia bonus est.* Ex quibus luculenter liquet frequentissime in devotionis sinceræ suffitum adhibitum fuisse, Psal. 136. *Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in aeternam misericordia ejus,* ubi hæc verba ultima tanquam selectioris fragrantia thymiana, per integrum resonando resonant Psalmum. Locus in quo cantabant ac instrumenta pulsabant, censetur intra atrium sacerdotum fuisse. Quod & suffulciri videtur ex 2 Paral. 5. 12. ubi dicuntur Levitæ Musici ad orientalem plagam Altaris holocaustorum constitisse, cumque eis sacerdotes Tubis canentes, cum in templum Arca Domini adduceretur. *Aria Montani* in Apparatu Sacr. Bibl. libro de structura & fabrica templi, opinionem, esse, suggestum inter sacerdotum & Israelis atrium constitutum, in quo levitæ musicis instrumentis, solemnum ac quotidianorum sacrificiorum tempore canerent, refert B. Qvenst: in antiq: p. 66.

TII. XI.

Succedit jam ordinis janitorum consideratio. Horum erat munus ad atriorum vel Templi portas continuo excubare, distributi sunt per vices seu classes viginti quatuor, quemadmodum & reliqui levitarum ut 1. Par. 26. videre est. Quanta vero cura ac sollicitudine huic delegato negotio præesse debeant, 2. Par. 35. v. 5. nobis exhibet caput: janitores per portas singulas, *Heb. ad portam & portam observabant, ita ut nec puncto quidem discederent à ministerio, quare & fratres eorum Levitæ paraverunt eis cibum.* Et prout in Domo sacra a Salomine exstructa duo erant atria Sacerdotum ac Levitarum, *interius* scilicet; alterum populi ac *exterius*, sic & ad portas atriorum horum statuebantur ostiarii Judaici. Ne vero nimis somno, otiose censeamus diffluxisse eos, stationem suam aggressos dicit scriptura *Hebr. & in mane & in mane* h. e. primo diluculo quo etiam tempore fores templi aperiebant 1. Paral. 9. 27. circa Domum

mum DEI pernoctant: *illisque incumbit custodia & præsent aperture* sic 2. Paral. 23. 19. dicitur Jehoadah tempore Regis Joalchi, Israëlitis restituisse Janitores in portas Domus Jehovæ, ne ingrederetur inmundus. Præterea nec hacce solum detinebantur custodia, sed etiam aliis rebus sacris asservandis præficiabantur, uti *Exedris cubiculis sive in quibus Theauri sacri condebantur, sacri pariter suppellex, vestes nimirum sacerdotales ac Leviticæ; His quoque commissa erant vasa ministerii, quæ sacrificiorum usui delata fuere, sic enim* 1. Par. 9. v. 26. & 28. *In stato munere suo quatuor potentissimæ Janitorum erant. h. e. in quatuor plagas Hebræos locati, primarii qui illic recensentur sui ordinis custodes (præerunt cubiculis ac Theauris Domus DEI. Ex his quoque præsent instrumentis ministerii, nam certo numero inferent, ea certoque numero deproment, 1. Chron. 26. v. 6. dicitur de Achija quod præfuerit Theauris Domus DEI, Theauris inquam rerum sacrarum. Erat ergo is Meraritarum quasi*

Questor, ut non nemo ait; Quod etiam sacrae pecuniae colligendae adhibiti fuerint hi Janitores ordinis Levitici, ad oculum patet 2. Reg. 22. v. 3, & 4. ubi Joschija cultus divini instaurator, Sephanem Scribam misit ad Chilkijam sacerdotem summum hocce mandato: ut *absolveret constare pecuniam inferendam in domum Jehovae, quam collegerunt custodes Liminis à populo h. e.* ut exacte vel perfecte confleret argentum rude & non percussum ut exponit Vatablus; vel in unum colligat ac exigat abædituis. Perpendimus præterea Philonis Judæi verba quæ janitorum breviter includunt negotia: *editui alii Janitorum officio functi; alii vestibulum observarunt, alii nocturnas diurnasque custodias Templi per vices sortiti gerunt, quibusdam cura fuit porticus atriumque verrere, & scobes & quisquilias exportare, munditiemque curare.* Interim non existimandum Levitas tantummodo bajulos ac lanios fuisse, verba sunt B: Calovii in Bibliis Illustratis.

*Sed studia doctrinæ de DEO, & alias artes
Ecclesiæ & reipublicæ necessarias simul callu-
erunt: & sacerdotibus in propagatione cœle-
stis doctrinæ, literarum, doctrinæ de anno
artis medicæ, musicæ, in judicandis dogma-
tum controversis, in erudiendis ac confir-
mandis ambigentibus conscientis præsto fuere,
ad Cap. Num. 3.*

TH. XII.

Ultima tandem cura erit circa
Nathinæorum conditionem consignan-
dam. Hi primordia sua debent urbi
Gabaon quæ deinceps in tribum Ben-
jamin cecidit ac urbs facta sacerdoti-
alis. Isti in expeditione occupationis
terræ promissæ, ea qua erant callidi-
tate Josuam populi DEI ductorem
circumvenere, ut juramento principes
multitudinis se stringerent, ne inter-
necioni devoverentur, id quod sancte
promissum religiose servatum est
Interim ne gratis vel impune id
nequitia se commisisse autumarent,
in ligna cædentes & aquas haurien-
tes

tes omni conventui dati sunt, hinc nomen eorum נתניהו procul dubio a Heb: נתן *dedit, donavit*, quasi donati aut dati Domino aut templo ejus dedicati: hinc Josepho sacri servi vel δημοσίωι δούλοι *servi publici* audiunt, quia templo rebusque sacris serviebant, a quibus quibus victimæ vel sacerdotes abluerentur, comportandis lignis, quæ holocausto & Altari, aliisque templi usibus necessaria erant, cædendus: Incredibilis certè erat laboris hocce opus ob multa sacrificiorum millia, quæ indites afferebantur. Augebatur vero in solennioribus festivitatibus. Existimant tamen eruditi, hancce levem servitutem per *probatricam piscinam* vel fontem Schiloach Neh: 3. 15. ad portam gregis fluentem, nec non per festum *Xylophoricæ* de quo Iosephus. Suffecit tamen ignaviæ discutiendæ, cum adhuc aquæ illis ad culinas templi essent portandæ, ligna pariter, si quæ festo Kylophoriæ apportabantur, non sufficerent, advehenda. Habitatio

eorum non videtur assignanda uni vel certæ alicui civitati, quippe quæ tot sufficere nequivit viris. Verum constituta erat in *urbibus* sacerdotalibus ac *Leviticis* ex Est. 2. v. ult. Qui vero illis temporibus festis solennioribus serviebant, Jecuschalaimis habitabant in clivo *ophet.* ex adverso portæ aquarum ut Neh: 3. 26. dicitur. Hæc fere fuere quibus DEO, conscientia, præceptoribusque, aliqualem temporis expensis rationem reddere ut decuit, constituimus.

NOMINI TUO OPTIMO

DEUS

GLORIA!

Scita

Scita sub imagine, veterinosi hominis des-
pinxit fata, qui dixit: *Rusticus expectat
dum defluat omnis; at ille labitur, &
labetur in omne volubilis ævum.* Ea est sub-
lunarium vicissitudo, quod puncto sæpe tem-
poris irrevocabile quid verti arbitremur. dimit-
tunt plerique mortalium quæ in manu sunt,
disposituri de iis quæ in posterum assignat
fortuna. Cæteris haud exigua elabitur vitæ
statio dum otio corpus alunt molli quos
spe duci inani censendum, quippe res ex-
petunt pariter diversissimas, ignaviæ volupta-
tem ac nobile virtutis decus *Pereximie Respon-
dens*, ut levis est ingenii inanem consectari ru-
morem, sic firmi putatur animi honestum ac
justum eruditionis haud emendicatæ fructum
modeste non recusare, cum vel invitos comi-
tetur. Publico Tu specimine feliciter vel me
non interprete, explicuisti ingenii egregii vi-
res si iccirco ea occasione ego tuto in laudem
tuam assererem: *Nisi vitem servisses satamq;
diligenter excoluisses oleum ficus poma,* (nosti
me subticente quid sibi velint) *non esses habi-
turus.* Et scias licet Te cum pluribus eam
ut in discretam pedissequam habere ac comi-
tæm quæ libenter eis detrahit, quos corrup-
pere non potuit, erit tamen more ingenii
humani aliquid solatii in societate, cogitare
id Tibi accidisse quod ante se pluribus, sic
tulit

tulit saepe succus amarus (quæ virtute jam non
dixero) laborantibus opem. Est quod gratuler
parentibus honestissimis, quorum de te con-
ceptum foves re ipsa ac alis animum, nec fal-
letur notis ac amicis suo augurio bona spes. Sup-
plex proporro Optimum veneror Deum, ve-
lit inceptis sua assistere gratia, sine qua mar-
cescunt cuncta, quo hic, ei acceptus sis, illie
in gloria evadas cœlestis Academiæ civis!
vovet id

T. Familiaritate conjunctissimus

H. Ross.

Hvad om Leviterna om deras
Offer Seeder/
Sampt åmbeten/ och tjänst/
wid Herrans Helgedom
är vthaf Mose talt; det med sin lär-
da dom.
förklarar Sinrikt nu WERANDER
sig til Heeder:
Så far nu lycklig fort at främia Her-
rans Åhra
Rät Ehr en mot ell med ell någon
ting förföra!!

Önstar Herr WERANDERS

L. W.

C

C. P.

Præstantissimo & morum cultu pereximio hujus
DE LEVITIS Disputationis autori insigno,
in eruditionis perpetuam laudem.

Hæc dirigitur, brevis licet

GRATULATIO.

UT Levitæ quondam ob opera DEO placencia populo Israelitico placuerunt, ita tuum de Levitis egregium eruditis placet opus. Tibique honori datur unice quod Levitis præ cæteris gratiores DEI cultus exhibentibus, poteris opere & ingenio conferri.
Vale.

Festinanti calamo addita

à

P. P.

Wid Publication af
Sin högtåhrade LansMans
Her JACOBI WERANDRI,
Berömlige Lårdoms Prof/
Inföllo desse Tanckar hoos hans
Trogne Wän/
Och ä rätta Gudahheim/ det himbla
manna börde/
Dit Jacobs Barnabarn en lysand
Eldstod förde
Skull

Skull mellan Slächten blij med lott til
jämnad rjffwit
Wart Lewi Barn allen från Heide Lånet
drijswit/
Men fick doch förmån stor/ at der des
andra Bröder
En trålsam närning had' måst skiöta Eng
och Söder/
Måst stelf til plogen gå/ och meer slijf
handel yrckia
Ha' desse walde blit/dē högst til at dyrckia/
At reda offren til/ som brotten skulle sona/
Ocharme mensko barn/ för strängastraffet
sona/
At tag a tjender och der af hafwa födan
Samt sedan wara frij för timlig när-
ningz mödan
I. Med så starckt frijhets breef har hiwblen
forna tijder
Sin tienars trohet lönt; men nu när al-
ting skrijder
Af ödetz borgad slut til ändringz måhlet
swära
Skal lycklig skattas den hwarz nöne en
bljij sära/
Af

Af wärldzens widrighet. ty må ofh tjdern
lära
I tjd wärt bästa see; at wij få namnet
bära
Afkloof försichtigheet. Säll är I om I
wällier
Min wän WERANDER rätt/ och ehr en
sielfwer sällier/
Til olönt tråldoms oof. Jag önskar der
til Lycka
Och skal om wänskap wär/ städz meer
än myckit thycka.

CHRISTIERN BONELIUS,
S. F.

EN *vegetum ingenium pimpleo rore rig-*
tum.

Castalidesq; tuæ pignora mentis amant.
Scandere Parnassi summo contendis amore
Rupes. digna tibi præmia Apollo dabit.

Ita Cognato suo ex animo
gratulatur

CHRISTIERNUS WERANDER.

